

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників ХХІІ Міжнародної
науково-практичної конференції
(26–27 лютого 2026 р., м. Харків)**

Харків 2026

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Україна),
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна),
Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна (Вірменія),
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія),
Телавський державний університет імені Якоба Гогобашвілі (Грузія),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна),
Куявсько-Поморська Вища Школа в Бидгощі (Польща)

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників XXII Міжнародної
науково-практичної конференції
(26–27 лютого 2026 р., м. Харків)

Харків
2026

УДК [37:001]«20»

Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № __ від __.__.2026 р.)

Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць учасників XXII Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 лютого 2026 р., м. Харків) / за наук. ред. К. Юр'євої. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2026. ____ с.

Мови видання: українська, англійська, німецька, польська

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти.

Усі статті пройшли рецензування, зберігають авторську редакцію. Всю відповідальність за зміст публікацій несуть автори.

Організаційний комітет конференції:

Юрій БОЙЧУК – голова організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Світлана БЕРЕЖНА – заступник голови організаційного комітету, доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Майя БОЛКВАДЗЕ – доктор філологічних наук, асистент-професор департаменту педагогічних наук Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Людмила ГАВРІЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, незалежний дослідник (Аахен, Німеччина)

Микола ДАНИЛЮК – доктор філософії з педагогіки, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Далі ДОБОРДЖГІНІДЗЕ – доктор філологічних наук, асистент-професор Департаменту європейських студій Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Маріам ІСПІРЯН – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з навчально-наукової роботи Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Володимир КАРАПЕТАН – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри вікової та педагогічної психології Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Мелс МКРТУМЯН – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної психології Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Рузанна ПЕТРОСЯН – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної психології та соціології Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Алла СОКОЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Лела ТАВДГІРІДЗЕ – доктор педагогічних наук, професор, професор департаменту педагогіки Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Марина ТКАЧЕНКО – кандидат педагогічних наук, доцент, координатор наукової роботи факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Володимир ФОМІН – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Нато ШЕРОЗІЯ – доктор педагогічних наук, асоційований професор департаменту педагогічних наук Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Катерина ЮР'ЄВА – заступник голови, вчений секретар організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Олександра ЯНКОВИЧ – доктор габілітований, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Куявсько-Поморської Академії (Бидгощ, Польща)

Оксана КАРАБІН

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформатики та методики її навчання
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті проаналізовано теоретичні аспекти інтеграції технологій генеративного штучного інтелекту в освітній процес та їх вплив на формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в системі неперервної освіти. З'ясовано, що упровадження технологій штучного інтелекту відкриває нові можливості для модернізації професійної підготовки майбутніх учителів інформатики. Обґрунтовано, що в умовах неперервної освіти актуалізується потреба в професійній підготовці майбутніх фахівця, здатних не лише володіти сучасними цифровими інструментами, а й критично осмислювати їх освітній потенціал, етично та відповідально застосовувати їх у професійній діяльності. Окреслено, використання технологій генеративного штучного інтелекту актуалізує потребу у формуванні етичної, відповідальної та критично орієнтованої поведінки у цифровому середовищі, що передбачає усвідомлення можливих ризиків, дотримання принципів академічної доброчесності та здатність до рефлексивного аналізу результатів взаємодії з технологіями.

Ключові слова: інформаційне середовище, педагогічна освіта, освітній процес, система неперервної освіти, професійна компетентність, цифрові технології, майбутні учителі інформатики.

Abstract. The article analyzes the theoretical aspects of the integration of generative artificial intelligence technologies into the educational process and their impact on the formation of professional competence of future computer science teachers in the system of continuing education. It is found that the introduction of artificial intelligence technologies opens up new opportunities for the modernization of professional training of future computer science teachers. It is substantiated that in the conditions of continuing education, the need for professional training of future specialists is actualized, who are able not only to own modern digital tools, but also to critically understand their educational potential, ethically and responsibly apply them in professional activities. It is outlined that the use of generative artificial intelligence technologies actualizes the need for the formation of ethical, responsible and critically oriented behavior in the digital environment, which involves awareness of possible risks, adherence to the principles of academic integrity and the ability to reflexively analyze the results of interaction with technologies.

Keywords: information environment, pedagogical education, educational process, continuing education system, professional competence, digital technologies, future computer science teachers.

DOI:

[Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Постановка проблеми та її актуальність. Розвиток цифрових технологій, інтеграція генеративного штучного інтелекту в освітні практики потребує системного розгляду підготовки майбутніх учителів інформатики з імплементацією належного методичного підходу та етично-правового супроводу щодо відповідального використання цифрових інновацій в системі неперервної освіти. Підготовка майбутніх учителів інформатики має забезпечити не лише їхню обізнаність щодо відповідального використання систем штучного інтелекту та можливих ризиків і викликів, а й розвивати навички етичної взаємодії із системами генеративного штучного інтелекту, здатність коректно використовувати потенціал технологій штучного інтелекту, забезпечуючи ефективність і відповідальність їх використання в освітній та професійній діяльності.

У рамках окреслення актуальної проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в системі неперервної освіти вважаємо, що інтеграція технологій генеративного штучного інтелекту в освітній процес потребує посилення підготовки здобувачів освіти як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Зокрема, необхідно розвивати професійні практичні навички використання сучасних цифрових інструментів, технологій генеративного штучного інтелекту, впроваджувати нормативно-правові та методичні підходи їх задіяння, формувати професійні компетенції та уміння щодо процесу імплементації їх у освітній процес, що дозволить майбутнім учителям не лише ефективно застосовувати їх в освітньому процесі, але й посилювати критичне мислення відповідального використання, а також сприятиме етичному та продуктивному їх інтегруванню в освітню практику.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів інформатики в закладах вищої освіти розкриваються в численних сучасних наукових дослідженнях, серед яких роботи українських учених О. Кузьмінської, Н. Морзе, Н. Ничкало, З. Сейдаметової, О. Спіріна та ін., які аналізують загальні підходи до формування професійних компетентностей педагога. Теоретичні й методичні аспекти цієї проблематики висвітлюються в працях Т. Вакалюк, В. Єфименка, О. Ігнатенка, С. Овчарова, С. Прийма, В. Радула, М. Рафальської, Я. Сікори, С. Семерікова, А. Федорчук, В. Шовкуна, Г. Шугайло, Ю. Триста, О. Усата та інших дослідників, які обґрунтовують теоретико-педагогічні підходи до формування професійних компетентностей майбутнього учителя інформатики. Особливу увагу питанням впровадження цифрових технологій та генеративного штучного інтелекту у підготовку вчителів інформатики приділяють дослідження: В. Уманця, І. Шахіної та Б. Розпутні, які визначають ключові компетентності, необхідні для ефективного застосування штучного інтелекту в освітньому процесі, а також роботи Д. Шемета, що розглядає підготовку здобувачів через призму практичного використання генеративного штучного інтелекту в освітній та професійній діяльності.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні концептуальних і методичних засад інтеграції технологій штучного інтелекту в процес формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в контексті неперервної освіти.

Виклад основного матеріалу. Сучасна освітня політика формується в умовах системної цифрової трансформації суспільства, яка охоплює всі сфери людської діяльності та зумовлює докорінні зміни в організації, змісті й технологіях освітнього процесу. Ці трансформаційні процеси не лише переорієнтують традиційні підходи до навчання, а й визначають нові стратегічні вектори розвитку освіти, спрямовані на

формування конкурентоспроможного, технологічно грамотного фахівця, здатного до неперервного професійного зростання. У цьому контексті цифровізація виступає не просто інструментом модернізації, а ключовим чинником переосмислення ролі освіти в умовах глобальних соціально-економічних змін.

Варто зауважити, що упровадження технологій штучного інтелекту відкриває нові можливості для модернізації професійної підготовки педагогічних кадрів, зокрема майбутніх учителів інформатики. В умовах неперервної освіти актуалізується потреба в професійній підготовці майбутніх фахівців, здатних не лише володіти сучасними цифровими інструментами, а й критично осмислювати їх освітній потенціал, етично та відповідально застосовувати їх у професійній діяльності.

Нині національна система освіти зорієнтована на формування інтелектуально розвиненої особистості майбутнього вчителя, здатного до постійного саморозвитку, професійної мобільності та адаптації до змін освітнього середовища. Утім, це передбачає оновлення змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх учителів інформатики відповідно до викликів цифрової епохи. У цьому контексті інтеграція технологій генеративного штучного інтелекту розглядається як один із провідних чинників підвищення якості професійної підготовки в системі неперервної освіти.

Професійна компетентність майбутнього вчителя інформатики є інтегрованою характеристикою, що охоплює предметні знання, методичні вміння, цифрову та інформаційну грамотність, здатність до проєктування освітнього процесу, володіння цифровими інструментами в освітньому просторі, а також етичну відповідальність за використання технологій генеративного штучного інтелекту. Однак, проте технології генеративного штучного інтелекту сприяють розвитку зазначених характеристик через персоналізацію навчання, адаптивні освітні середовища, інтелектуальні тренажери, автоматизовані системи оцінювання та аналітики навчальних досягнень.

Важливою умовою ефективної інтеграції технологій генеративного штучного інтелекту є поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю, що підсилює формування професійних компетентностей. Майбутні вчителі інформатики оволодівають не лише принципами роботи інтелектуальних систем, а й методикою їх педагогічного доцільного застосування. У свою чергу, це передбачає формування здатності до критичного аналізу результатів, усвідомлення можливих ризиків, дотримання академічної доброчесності та етичних норм у взаємодії з генеративними системами штучного інтелекту.

У сучасному періоді використання цифрових інструментів та технологій генеративного штучного інтелекту змінюють підходи до навчання, оцінювання та професійної підготовки майбутніх фахівців. У сучасній педагогічній практиці вони виступають не лише інструментами підтримки освітнього процесу, а й засобами формування професійних, інформаційних і цифрових компетентностей. Технології генеративного штучного інтелекту виступають інструментом підтримки професійного зростання майбутнього педагога, забезпечуючи умови для безперервного оновлення знань, розвитку цифрових компетентностей та готовності до інноваційної діяльності. Водночас потрібно зважати на той факт, що цифрові технології, що використовуються в освітньому процесі, охоплюють широкий спектр інструментів і платформ, які сприяють

організації навчання, управлінню освітнім контентом, моніторингу результатів та підтримці індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти, розглянемо їх:

- хмарні технології (забезпечують доступ до навчальних матеріалів у будь-який час і з будь-якого пристрою, сприяють спільній роботі, зберіганню та обміну даними (Google Workspace, Microsoft 365, OneDrive, Moodle Cloud);

- системи управління навчанням (LMS), що дають змогу організувати освітній процес, здійснювати моніторинг результатів, оцінювання та зворотний зв'язок (Moodle, Canvas, Google Classroom тощо);

- цифрові освітні платформи (підтримують змішане й дистанційне навчання, інтерактивні курси, тестування та аналітику: Coursera, Prometheus, EdX);

- інтерактивні сервіси та мультимедійні засоби (використовуються для візуалізації, моделювання та залучення здобувачів: Canva, Genially, Prezi, Powtoon, Kahoot, Crello, Mentimeter, GeoGebra, Quizizz, Socrative, Padlet, Miro, Stormboard тощо);

- аналітичні та адаптивні системи (забезпечують збір і аналіз навчальних даних, прогнозування результатів, персоналізацію навчання).

Доречно зазначити, що технології генеративного штучного інтелекту базуються на моделях машинного навчання, здатних створювати новий контент: тексти, програмний код, зображення, відео, презентації, тести тощо. Розглянемо основні можливості генеративного штучного інтелекту в освіті:

- автоматизоване створення навчальних матеріалів (плани занять, завдання, кейси, пояснення, тести);

- індивідуалізація навчання через адаптацію рівня складності та стилю пояснення;

- підтримка програмування та аналізу даних (генерація прикладів коду, пояснення алгоритмів);

- формування навичок критичного мислення через порівняння, перевірку та вдосконалення результатів штучного інтелекту;

- педагогічна аналітика для оцінювання навчальних досягнень і виявлення прогалин.

Таким чином, цифрові технології та генеративний штучний інтелект стають ключовими інструментами модернізації освітнього процесу та підготовки конкурентоспроможних фахівців в умовах неперервної освіти. Водночас використання генеративних інтелектуальних систем актуалізує потребу у формуванні етичної, відповідальної та критично орієнтованої поведінки у цифровому середовищі, що передбачає усвідомлення можливих ризиків, дотримання принципів академічної доброчесності та здатність до рефлексивного аналізу результатів взаємодії з технологіями. У сукупності це створює передумови для якісного оновлення освітнього процесу та підготовки фахівців, здатних ефективно діяти в умовах цифрового суспільства.

Висновки. Інтеграція технологій штучного інтелекту у процес підготовки майбутніх учителів інформатики в системі неперервної освіти сприяє системному розвитку їх професійних компетентностей, посилює розвиток критичного мислення, а також уможливорює формування етичної і відповідальної поведінки у цифровому середовищі. Використання сучасних цифрових інструментів у поєднанні з технологіями штучного інтелекту створює умови для адаптивного навчання, інтерактивної взаємодії, оперативного оцінювання результатів та безперервного оновлення знань.

Список використаних джерел

1. Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1176729-13#Text>.
2. Карабін О. Й. Використання доповненої реальності у підготовці майбутніх вчителів інформатики в умовах дистанційного навчання. *Педагогічні науки: теорія і практика: Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2020. Т. 2. № 3. С. 68–72. URL: <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-3-2-10>.
3. Карабін О. Й. Інформаційне середовище як засіб підвищення ефективності навчання в університеті. *Підготовка фахівців освітньої галузі за інноваційними технологіями: Проблеми й перспективи* : м-ли регіонального наук.-практ. сем-ру, (28–29 квітня 2010 р.) ; за ред. Г. В. Терещука. Тернопіль : Вид-тво ТНПУ, 2010. С. 33–37.
4. Карабін О. Й. Особливості сучасного стану інформаційного середовища в вищих навчальних закладах. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2009. В. LII, С. 440–443.
5. Карабін О. Й. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2012. № 23 (76). С. 365–372.
6. Осадча К.П. Формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у процесі вивчення фахових дисциплін : дис. ... д-ра пед. наук, Вінницький державний педагогічний ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Київ, 2009. 605 с.
7. Спірін О. М. *Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів інформатики за кредитно-модульною системою* : монографія. / За наук. ред. акад. М. І. Жалдака. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 300 с.
8. Шовкун В.В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності : автореферат дисертації ... канд. пед. наук. Херсон, 2016. 22 с.
9. Marushko L., Hura A., Bryk R., Baboval N., Karabin O. Models of formation of professional competence of future teachers. *Amazonia Investiga*. 2023. V. 12, № 66. P. 314–325.

Калінер Ю. Дискурсивні стратегії маніпулятивного впливу та механізми їх деконструкції	470
Kozii O. Using AI learning a foreign language for professional purposes.....	472
Konovchenko O. Integrative methods of text analysis within the paradigm of cognitive-discursive linguistics.....	474
Насакіна С. Сучасна фразеологія в Україні та світі: методологічний інструментарій	477
Ніколаеску Е. Інструментарій дослідження енантіосемії.....	479
Турчанінова Д. Корпусні та лінгвостатистичні методи у дослідженні китайської мовної системи	481
Фірсова І. Кероване вивчення мови в контексті когнітивного підходу до навчання іноземних мов	484
Зимомря М., Якубовська М. Формування національної ідентичності як основа феномену життєстійкості: на прикладі поезій Олекси Бика	487

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ

ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВІ. НОВІТНІ РЕЗУЛЬТАТИ В ГАЛУЗІ

Абизова Л., Смеляненко Г., Ківін О. Методологічні зрушення в сучасних соціально-філософських дослідженнях.....	496
Blyznyuk T., Mandrykova M. Features of the creation of the still life series “rural motifs” in graphics and mixed techniques	499
Винничук С. Потенціал інноваційних технологій у формуванні рефлексивної компетентності здобувачів вищої освіти	502
Гадинко О. Історична хронологія та генеалогія як засіб пізнання минулого краю (на прикладі міста Сторожинець у XV–XX століттях: загальний огляд).....	508
Kebadze M. Modern scientific research methodology on the example of Georgia: perspectives for integrated development of education and tourism	513
Ківін О. Методологічні засади дослідження дискурсу ідентичності	519
Колодяжний М. Діалектичний закон взаємного переходу кількісних і якісних змін як методологічний базис кримінологічної комплексності	521
Кусков М. Художнє дослідження та концепція мистецтва як виробництва знання	524
Maistrenko O. Methodological principles of developing territorial community identity: art history and design analysis .	526
Мартинюк А. Становлення категоріальної сутності диригентсько-хорової педагогіки як галузі наукового пізнання	529
Мартинюк Т. Українська музична культура XIX століття в контексті процесів національного відродження.....	535
Миронець Н. Генеалогічні дослідження як інструмент вивчення соціальної пам'яті та родової ідентичності	541
Семерніна І. Специфіка методичної роботи концертмейстера на заняттях з постановки голосу в педагогічному університеті	543
Чаєнкова О. Сучасні методи викладання лексики у технічних ЗВО	547

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У НАУЦІ,

ОСВІТІ, МИСТЕЦТВІ

Апшай М. Цифровізація юридичної освіти у фахових коледжах: роль технологій штучного інтелекту	552
Бондар Ю. Цифрові комунікаційні платформи та їх роль у стратегічному менеджменті репутації.....	555
Бородавка О., Бондаренко Н. Цифрові технології та штучний інтелект у дошкільній освіті.....	558
Бондаренко Р., Єфременко А. Edutainment для фізичного виховання та спорту	560
Halushchak O. Use of case method in training of specialists in economic specialties.....	564
Герасимів З. Цифрові трансформації у професійній підготовці фахівців сфери туризму	566
Грех А. Принципи інтегративного навчання інформатики у закладах загальної середньої освіти.....	571
Гришко С., Левада О., Непша О. Використання цифрових технологій у навчанні географії (на прикладі платформи LearningApps)	574
Держило Ю. Особливості розвитку педагогічної компетентності викладачів ІТ-технологій у закладах вищої освіти	577
Dmytrenko Y. Methodological aspects of integrating artificial intelligence into Ukrainian language instruction at a technical university: a case study of the National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”	579
Душкін С. Імітаційне моделювання кліматичної політики: реалізація командного кейс-методу в умовах віртуальної аудиторії.....	583
Карабін О. Інтеграція технологій штучного інтелекту у формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в системі неперервної освіти	589
Кібаленко В. Розвиток ініціативності та креативності майбутніх педагогів у процесі використання AR і VR.....	593
Ковтанюк І. Оцифрування документів у хмарних сервісах як складова цифровізації інформаційних процесів	

Україна, 61002, Харків
вул. Алчевських, 29

У збірці представлено результати актуальних наукових досліджень науковців, викладачів, учителів, вихователів, докторантів, здобувачів третього (освітньо-наукового), другого (магістерського) і першого (бакалаврського) рівнів вищої освіти, здобувачів загальної середньої освіти – учасників **XXII Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія сучасних наукових досліджень»** (Харків, 26–27 лютого 2026 р.) з України, Бразилії, Грузії, Данії, Канади, Китайської Народної Республіки, Литви, Німеччини, Польщі.

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти і в теоретичних наукових дослідженнях.